

ВІДГУК

народної артистки України, завідувачки кафедри спеціального фортепіано №2
Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка, професора
РАПТИ ОКСАНИ МИХАЙЛІВНИ

та кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри спеціального фортепіано №1,
декана факультету фортепіано, джазу та популярної музики
Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка, доцента
МІЛОДАН ТЕТЯНИ ЕДУАРДІВНИ

на творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування
творчого аспіранта кафедри спеціального фортепіано № 1
Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка
САСЬКА МАКСИМА РОМАНОВИЧА
«ІДЕЇ АПОКАЛІПСИЗМУ ТА КАТАСТРОФІЗМУ В ФОРТЕПІАННОМУ
МИСТЕЦТВІ ХХ-ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ»,
поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва за
спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень. Тематика Апокаліпсису, глобальної всесвітньої катастрофи, що ознаменує собою «кінець світу» або ж кардинальну зміну епох, цікавила людство ще від античних часів. І, якщо до ХІХ століття, дане явище тлумачилося, переважно, через призму релігійного християнського сприйняття, то згодом апокаліптична концептуальність поступово проникає у роботи філософів, а відтак і до сфери мистецтва.

Доба ХХ-початку ХХІ століть стала епохою глобальних потрясінь та викликів стабільності існування людства і моральності. Природно, що онтологічна проблематика «кінця світу» все більше почала проявлятися і у мистецьких проєктах, зокрема в музичній творчості.

Відтак, дослідження концептуальних засад та генезису відображення «апокаліптичних» реалій буття в мистецькому просторі – *актуальне* питання, яке має чималу *практичну* та *теоретичну цінність*, і поза тим залишається маловивченою темою в українському виконавському музикознавстві. Особливої

гостроти воно набуває у контексті новітніх подій в історії нашої держави – віроломного військового вторгнення, ядерної загрози, спроб геноциду українського народу та масштабних руйнацій.

Автор дослідження ставить за мету концептуальне осмислення ідей апокаліпсизму та катастрофізму в музичному мистецтві ХХ-початку ХХІ століть на прикладі фортепіанних та камерних творів. Основна увага зосереджена на розкритті інтерпретаційних варіантів у тлумаченні апокаліптичної тематики; детально проаналізовані впливи історично-політичних подій, соціальних процесів та релігійних доктрин на світоглядні переконання видатних композиторів. Окремо відзначимо комплексний підхід до аналізу музичних творів на базі праць з есхатології, філософії та музикознавства. Особливо цінним є дослідження творів українських композиторів з «апокаліптичною» тематикою, зроблене вперше у виконавському музикознавстві.

У проєкті репрезентовано доволі широкий аспект досліджень автора у філософському, історичному, соціальному та релігієзнавчому дискурсах. Автор подає мозаїку суджень та тверджень різних епох та різних філософських напрямків, опирається на вагомі першоджерела та виводить моделі катастрофізму та апокаліпсизму стосовно кожної епохи. Варто відзначити значний обсяг проробленої літератури, використання найновіших музикознавчих та культурологічних джерел. Важливим є пошук та кристалізація автором власного бачення проблеми, про що свідчать цікаві акценти та точки зору. Без сумніву, маємо перед собою унікальне і неординарне дослідження, яке виявляє широкий спектр духовних та інтелектуальних пошуків автора.

Наукове обґрунтування творчо-мистецького проєкту має чітку та логічну структуру. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У вступі сформульовано мету, завдання, наукову новизну, методологічні параметри дослідження, визначено підходи до вирішення завдань.

У першому розділі розглянуто феномен апокаліптичності в його історичному розвитку в контексті міфологічного, релігійного та філософського ракурсів крізь призму есхатологізму.

Другий розділ висвітлює різновиди відображення апокаліптичної та катастрофічної тематики у літературі, образотворчому і театральному мистецтвах. Значну увагу приділено розгляду методів втілення таких задумів в контексті розвитку та становлення музичного мистецтва упродовж історії людства, і, зокрема, в період ХХ-початку ХХІ століть.

Третій розділ розкриває особливості втілення ідей апокаліпсизму та катастрофізму в фортепіанній та камерній музиці на прикладі творів композиторів Петеріса Васкса (Латвія), Олів'є Мессіана (Франція) та українців Бориса Лятошинського, Василя Барвінського, Євгена Станковича, Лева Колодуба, а також огляд апокаліптичних тенденцій у музиці, створеній після вторгнення Росії у 2022 році.

Висновки містять результати проведеного дослідження та повністю розкривають всі поставлені завдання.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту написане переконливо та аргументовано, зауважень немає, натомість є декілька уточнюючих запитань:

1. Чи терміни «катастрофізм» і «апокаліпсизм» є усталеними та хто їх автор?

2. Як категорія «трагічного» корелюється з поняттями катастрофізму та апокаліпсизму?

3. Яка, на думку автора, тотожність та принципова відмінність цих понять?

Відповідність публікацій і мистецької апробації темі творчого мистецького проєкту. Матеріали наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту пройшли апробацію.

Конференції, тези:

1. Композиторська творчість ХХ століття як резонанс есхатологізму епохи

Міжнародний науковий форум «Музикознавчий універсум молодих». 22-23 січня, 2021. – С.129-131

2. Квартет на кінець часу Олів'є Мессіана як глокальне явище у просторі ХХ століття. XXX International scientific and practical conference «Interactions of society and science: problems and prospects». London, 2021. P. 50-51

3. Опера «Лулу» та «Воцтек» Альбана Берга як відображення соціуму ХХ століття – Science and Practice: Implementation to modern society. June 4-5, 2021 [Електронне джерело]. Режим доступу до ресурсу: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13212>

Публікації:

1. Сасько М. Ідеї апокаліпсизму в музиці Олів'є Мессіана / Максим Сасько. // Креативний простір: електрон. наук. журн. – 2023. – №16. – С. 17–20.

2. Музичне мистецтво у дзеркалі апокаліптичних та катастрофічних очікувань // Grail of Science : Inter. Scientific Journal. – 2023. – №34. – С.403–411.

3. Методична розробка спеціального курсу «Пост-апокаліптичні образи у творах Петеріса Васкса».

Рівень виконання творчого мистецького проєкту. За темою творчого мистецького проєкту автором було реалізовано 4 концертні апробації в якості піаніста-соліста та ансамбліста:

«Краєвиди випаленої землі». Перша програма: Людвіг ван Бетховен. Соната для фортепіано До-мінор, ор. 111; Петеріс Васкс. Фантазія для фортепіано у трьох частинах «Краєвиди випаленої землі». Друга програма: Петеріс Васкс. Квартет для скрипки, альту, віолончелі та фортепіано.

«Nox Aeterna». Третя програма: Борис Лятошинський. Фортепіанний цикл «Відображення» ор. 16; Олів'є Мессіан. Погляд №18 «Я сплю, але моє серце все бачить» з циклу «Двадцять поглядів на немовля Ісуса». Четверта програма: Валентин Бібик. Тридцять дев'ять варіацій на тему Dies Irae ор. 97.

У концептуально продуманих програмах концертів були переконливо проілюстровані основні положення проєкту. Автор виявив себе як блискучий

виконавець, здатний передати у своїх інтерпретаціях найтонші нюанси авторського задуму.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що творча та науково-дослідницька складові творчого мистецького проекту «Ідеї апокаліпсизму та катастрофізму в фортепіанному мистецтві ХХ-початку ХХІ століть», запропонованого Максимом Романовичем Саськом, виконані на високому фаховому рівні і відповідають вимогам МОН України та заслуговують на присудження ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Народна артистка України,
завідувачка кафедри спеціального фортепіано № 2
Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка,
професор РАПШТА О.М.

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри спеціального фортепіано № 1,
декан факультету фортепіано, джазу та популярної музики
Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка,
доцент МІЛОДАН Т.Е.

